

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

การอ่านมีความสำคัญและจำเป็นต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์ในยุคปัจจุบันเพราะการอ่านเป็นเครื่องมือที่ได้ซึ่งความรู้ การอ่านทำให้ทันต่อเหตุการณ์ การเปลี่ยนแปลงของสังคมซึ่งปัจจุบันถือได้ว่าเป็นยุคแห่งความเจริญก้าวหน้าทางข้อมูลข่าวสาร ทั่วโลกสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และเผยแพร่ออกมาในรูปแบบต่างๆ เช่น คอมพิวเตอร์ ดาวเทียม อินเทอร์เน็ต เอกสารสิ่งพิมพ์ การที่จะติดตามความก้าวหน้าของวิทยาการต่าง ๆ ต้องอาศัยการอ่าน การอ่านเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ของนักเรียน เพราะไม่ว่าจะเรียนวิชาใด ๆ ต้องอาศัยทักษะการอ่านทั้งสิ้น หนังสือเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำความรู้มาสู่มนุษย์ การอ่านหนังสือช่วยให้พัฒนาการของมนุษย์ด้านสติปัญญา อารมณ์และสังคม เป็นไปอย่างมีคุณภาพเพราะผู้อ่านสามารถนำสิ่งที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับชีวิตและสภาพของสังคมของตนเอง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 24 ได้เสนอไว้ว่า แนวการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มีความรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 14)

กรมวิชาการได้มีนโยบายให้ข้าราชการครูและผู้ที่เกี่ยวข้องสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและเหมาะสมกับความสนใจของนักเรียน ซึ่งในการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมดังกล่าวจึงคำนึงถึงสภาพปัญหา ความพร้อม เอกลักษณะ และความสำคัญของท้องถิ่น โดยคาดหวังให้นักเรียนได้ฝึกอ่านจากมุมหนังสือห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ตรวจสอบความรู้ ค้นคว้าเพิ่มเติมและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ยังสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 2 มาตรฐาน ส 2.2 สาระที่ 3 มาตรฐานที่ 3.1 และ 3.2 สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ มาตรฐาน ส 4.1, ส 4.2 และ ส 4.3 สาระที่ 5 มาตรฐานที่ 5.1 และ 5.2 โดยกล่าวถึงระบบเศรษฐกิจ ประวัติความเป็นมา

ของท้องถิ่นและความสำคัญในอดีตวิถีความเป็นอยู่ของชุมชนศิลปะพื้นบ้าน ดำเนินพื้นบ้าน ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ และภูมิศาสตร์ทั่วไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 3) ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนควรได้ศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังที่กล่าวเพื่อพิจารณาแปลงหลักสูตรสู่การสอนอย่างเหมาะสม ตรงกับความต้องการของท้องถิ่น ชุมชน และความต้องการของนักเรียน เนื่องจากทุกท้องถิ่นย่อมมีประวัติความเป็นมา มีวิถีชีวิต สถานที่ สภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณี สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้สังคมในแต่ละชุมชนมีความแตกต่างกัน บุคคลในชุมชนมีความภาคภูมิใจในด้านต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน ดังนั้นการปลูกฝังความรัก ความหวงแหน ความภูมิใจในท้องถิ่นของตนได้จะต้อง ใ้บุคคลในชุมชนได้เรียนรู้เรื่องราวของชุมชนของตนเองอย่างลึกซึ้ง ซึ่งจะไปสู่การพัฒนาให้ เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง ครูจึงมีบทบาทที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับ ท้องถิ่นของตนเองตั้งแต่ยังเล็ก

จังหวัดระยองซึ่งเป็นจังหวัดหนึ่งที่อยู่ในภาคตะวันออกของประเทศไทย เป็นจังหวัดที่มี ประวัติศาสตร์ที่ยาวนานตั้งแต่สมัยอยุธยา มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่เก่าแก่มากมาย การเรียนรู้ สภาพของชุมชนและท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ผู้เรียนควรจะได้เรียนรู้เพราะจะเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต ตลอดจนตระหนักถึงการช่วยกันปรับปรุงพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้นนอกจากนั้นยัง เป็นการส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามควบคู่ไปด้วย แต่ในสภาพ ความเป็นจริง ขณะนี้ไม่มีข้อมูลปรากฏว่าสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดระยอง ได้จัดทำสื่อ การเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจเรื่องราวอันมีมาแต่ยาวนานซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัว ของนักเรียน กอปรกับนักเรียนและครูผู้สอนยังไม่มีหนังสือเกี่ยวกับท้องถิ่นโดยเฉพาะเรื่องราว ดำเนินและความเป็นมาของจังหวัดระยอง

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัด การเรียนรู้โดยนำท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ไม่ว่าจะเป็นบุคคล สถานที่ โบราณสถาน โบราณวัตถุ หรือประวัติศาสตร์ท้องถิ่น แม้แต่สภาพท้องถิ่นทั้งในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มอนาคต นอกจากนี้ โรงเรียนจะต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของตนเอง เพื่อนำความเป็นท้องถิ่นนั้นมาสอดคล้อง ในหลักสูตรของสถานศึกษาเอง ซึ่งอาจบูรณาการในทุกรายวิชาหรืออาจจัดทำเป็นสาระเพิ่มเติมแล้ว แต่สถานศึกษาจะกำหนด ซึ่งครูผู้สอนควรมีวิธีการสร้างสื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ และค้นคว้าด้วยตนเอง เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ ซึ่งเพิ่มเติมจากหนังสือ แบบเรียนที่มีเนื้อหาไม่เข้ากับท้องถิ่นของสถานศึกษา

จึงกล่าวได้ว่าหน้าที่ของครูผู้สอน ในการจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม ให้แก่ผู้เรียน โดยเฉพาะหนังสือเพราะเป็นสื่อการเรียนรู้ราคาถูก สามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ตามความสนใจ นับเป็นสื่อสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด และเรื่องราวต่าง ๆ อย่างกว้างขวางเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ทำให้ผู้อ่านมีความรู้ ความคิด มีจินตนาการใหม่ ๆ เป็นการหล่อหลอมให้เด็กเป็นคนดี ช่วยสร้างเสริมสติปัญญาความมีระเบียบวินัย ซึ่งมีความสำคัญยิ่งต่อการสร้างสรรค์สังคมและความเจริญของประเทศชาติ หนังสืออ่านเพิ่มเติมจึงเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการถ่ายทอดความรู้มายังเด็ก

นอกจากการสนับสนุนนักเรียนให้รักการอ่านและเห็นความสำคัญของการอ่าน และรู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองแล้ว ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของท้องถิ่น ที่ทุกวันนี้เด็กและเยาวชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนที่อาศัยมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เพื่อสนองความต้องการให้นักเรียนได้รับความรู้ข้อเท็จจริงและมีแนวคิดคำนึงเกี่ยวกับจังหวัดของตนเองและมีความภาคภูมิใจในคุณค่าท้องถิ่นของตนเอง โดยปลูกฝังให้นักเรียนมีความรักความผูกพัน ร่วมกันเผยแพร่และอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ให้เป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป จึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาเกี่ยวกับหนังสือท้องถิ่น ในรูปแบบของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก

ดังนั้น จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้จัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “เปิดประตูสู่ระยอง” กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สาระที่ 3 เศรษฐกิจ สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ โดยการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเมืองระยอง ประกอบภาพเขียนและภาพถ่ายสี สำหรับนักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองและเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน ตลอดจนการอนุรักษ์ เสริมสร้าง สืบทอด และใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อคงไว้ซึ่งคุณค่าทางความเป็นท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “เปิดประตูสู่ระยอง” ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง “เปิดประตูสู่ระยอง” ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่อ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “เปิดประตูสู่ระยอง” ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้หนังสืออ่านเพิ่มเติมในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง เปิดประตูสู่ระยอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดห้วยโป่ง สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาการประถมศึกษาของ เขต 1
2. เป็นแนวทางในการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับครูและผู้ที่สนใจ
3. ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจังหวัดระยองมากยิ่งขึ้น และเป็น การปลูกฝัง ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าเกิดความตระหนัก อนุรักษ์ไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชุมชนและท้องถิ่น อันเป็นสมบัติที่มีค่าของชุมชน

สมมุติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยหนังสืออ่านหนังสือเพิ่มเติม เรื่อง “เปิดประตูสู่ระยอง” หลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนวัดห้วยโป่ง จำนวน 4 ห้องเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนวัดห้วยโป่ง จำนวน 50 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยการจับฉลาก 1 ห้องเรียน จากประชากร 4 ห้องเรียน

1. ตัวแปรที่ศึกษา

1.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เปิดประตูสู่ระยอง

1.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เปิดประตูสู่ระยอง

2. ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 โดยใช้ เวลาช่วงพักกลางวันหรือหลังเลิกเรียนวันละ 1 ชั่วโมง รวมเป็น 6 ชั่วโมง

เนื้อหา ผู้วิจัยได้พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “เปิดประตูสู่ระยอง” กลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยแบ่งเป็น 6 เรื่อง คือ

เรื่องที่ 1 รู้จักระยอง

1. การเดินทาง
2. คำขวัญ
3. สัญลักษณ์
4. แหล่งท่องเที่ยว

เรื่องที่ 2 ระยองในอดีต

1. ประวัติศาสตร์
2. ชนพื้นเมืองระยอง
3. การเดินทางสู่ระยองในอดีต

เรื่องที่ 3 ระยองในปัจจุบัน

1. ประชากร
2. ข้อมูลทั่วไป
3. การเมืองการปกครอง

เรื่องที่ 4 แหล่งเศรษฐกิจของจังหวัดระยอง

1. อาชีพอุตสาหกรรม
2. อาชีพเกษตรกรรม

เรื่องที่ 5 สถานที่ท่องเที่ยว

1. ทางประวัติศาสตร์
2. ทางราชการ

เรื่องที่ 6 ประเพณี/ภูมิปัญญาท้องถิ่น

1. ประเพณีที่สำคัญของจังหวัดระยอง
2. ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

นิยามศัพท์เฉพาะ

หนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง หนังสือที่จัดทำขึ้น โดยมีเนื้อหาสาระส่วนหนึ่งอิงของหลักสูตร มุ่งให้ความรู้เพิ่มเติมแก่นักเรียนนอกเหนือจากหนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ ซึ่งนักเรียนสามารถเลือกอ่านได้ตามวัย ตามความสนใจ และครูสามารถใช้ประกอบการเรียนการสอนได้ เนื่องจากหนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นอุปกรณ์การสอนที่สำคัญอย่างหนึ่ง

หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เปิดประตูสู่ระยอง หมายถึง หนังสือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ตามกระบวนการการพัฒนาหนังสือเพิ่มเติม ที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับจังหวัดระยอง เพื่อให้ผู้เรียน มีความรู้กว้างขวางขึ้น ซึ่งจะเป็นการช่วยให้เกิดความเข้าใจให้แจ่มชัดขึ้นหรือขยายขอบเขต ความเข้าใจให้กว้าง และลึกซึ้งมากขึ้น

ประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง ผลการทดลองใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

80 ตัวแรก หมายถึง คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบทดสอบระหว่างอ่านหนังสือ อ่านเพิ่มเติม เรื่อง เปิดประตูสู่ระยอง แต่ละเรื่อง ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

80 ตัวหลัง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เปิดประตูสู่ระยอง ครบทุกเรื่อง ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 80

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดห้วยโป่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษาของ เขต 1

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความสามารถของนักเรียนหลังจากการเรียนรู้ ด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “เปิดประตูสู่ระยอง” ซึ่งวัดได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบทดสอบวัดความรู้ของผู้เรียน ซึ่งครอบคลุม เนื้อหาในหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “เปิดประตูสู่ระยอง” ในสาระเพิ่มเติม กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 ข้อ